

LESMODEL TAALBESCHOUWING (TAALGEBRUIK EN TAALSYSTEEM)

In 2002 werkten we een lesmodel uit met integratie van verschillende componenten uit het leerplan. Zo kwamen genietend lezen, leesvaardigheid, spreek- en luistervaardigheid en taalbeschouwing (taalgebruik, woordenschat, spraakkunst) in een lessenreeks geïntegreerd aan bod. Deze oefening was vooral bedoeld om de beginsituatie van leerlingen in het eerste jaar in te schatten.

Door het nieuwe leerplan was dit model niet meer bruikbaar.

We overlegden met de leerplanvoorzitters van basis- en secundair onderwijs en stellen je hieronder de herwerkte versie voor.

Het materiaal haalden we uit de Histoflashverhalen. We kozen voor één verhaalfragment, de andere teksten vonden we in de flaptekst of als aanvulling in de Histoboekjes.

Lesmodel taalbeschouwing – eerste graad

Lees je graag? Ben jij een boekenwurm? Ken je deze verhalen?

Onder de nummers 1 tot 4 vind je informatie over vier schrijvers en de verhalen/boeken die ze hebben geschreven.

Daarna vind je van 'a' tot 'd' een fragment uit een van de verhalen en drie beschrijvingen van gebeurtenissen en personages uit de verhalen.

GEGEVENS OVER TITEL EN AUTEUR

1

Christa Van de Velde is een beginnend auteur. Bedolven stad heeft Christa ingezonden voor de John Flanders Prijs 2001.

2

Het verloren schoentje is het debuut van Katharina Van Cauteren. Deze studente kunstwetenschappen deed met dit verhaal mee aan de Histoflash 50-verhalenwedstrijd. Zij veroverde een eervolle tweede plaats.

3

Jo Briels is een geboren verteller. Hij kent Antwerpen als zijn broekzak. De rijke geschiedenis van 't Stad is zijn speeltuin. De moordende stoel is een verhaal voor boekensmullers! Spannende verhalen zijn Jo' s specialiteit.

4

Sylvia Vanden Heede liet zich door Brugge culturele hoofdstad 2002 inspireren en schreef dit verhaal dat zijn oorsprong vindt in Brugge in het midden van de 11de eeuw.

TEKSTFRAGMENTEN

A

Plots spleet de top van de berg met een oorverdovende knal open en er kwam een luid gerommel uit het binnenste van de aarde.

'Wat is...'

Flavio keek geschrokken om zich heen en probeerde overeind te blijven. Brokken heet vulkanisch gesteente en puinsteen werden als confetti over de stad uitgestrooid.

'We moeten dekking zoeken!' riep Flavio. 'Kom mee! Ik heb de sleutels van de kelder! Daar kunnen we wachten tot het afgelopen is!'

'Lieve hemel!' riep Ennis wanhopig terug. 'Dit is geen aardbeving, maar een vulkaanuitbarsting! Als we in de kelder gaan schuilen, zijn we verloren! We moeten naar de haven vluchten!'

B

Emma, koningin van Engeland, leert in Brugge Mathilde, dochter van de graaf van Vlaanderen, kennen. Emma vertelt haar herinneringen aan deze periode en aan Tilkin, zoals Mathilde ook nog genoemd wordt. Later zal Mathilde huwen met Willem de Veroveraar. Tilkin leert dat liefde niet onder één noemer te vangen is. Liefde of macht, wat is belangrijker voor Willem?

C

Men veroordeelde Simon Turchi en zijn knecht Julio voor de moord op Geronimo Deodati. Zij kregen beiden de doodstraf.

Tijdens de executie zit Turchi op de 'moordende' stoel waarmee hij Deodati gevangennam. Wat er na dit schouwspel van het stoffelijk overschot overbleef, werd aan een paal op het galgenveld tentoongesteld.

D

Een sierlijk sandaaltje valt op het hoofd van farao Mycerinus. Het meisje Rodophis is droevig omdat ze na het baden in de Nijl een van haar sandaaltjes kwijt is. Zal zij haar sandaaltje nog terugvinden?

OPDRACHT 1

Overleg met elkaar om de ontbrekende gegevens aan te vullen.

Bepaal eerst waar je deze informatie vindt.

AUTEUR	TITEL VAN HET VERHAAL
Jo Briels	

OPDRACHT 2

Breng tekstfragment en gegevens over de titel en de auteur passend bij elkaar.

Overleg met elkaar. Schrijf kort waarom je dit antwoord kiest.

1		
2		
3		
4		

OPDRACHT 3

Bespreek in groep welk verhaal je zou willen lezen en waarom.

Onderzoek wat deze vier verhalen gemeenschappelijk hebben.

OPDRACHT 4

We gaan dieper op de teksten in.

1

Christa Van de Velde is een beginnend auteur. Bedolven stad heeft Christa ingezonden voor de John Flanders Prijs 2001.

Geef een synoniem voor 'auteur'.

Wat is de infinitief van 'bedolven'?

Over wie wordt iets gezegd? Wat wordt erover gezegd? Wat is het onderwerp?

Vul onderwerp en wat erover gezegd wordt in. Doe dat voor beide zinnen.

ONDERWERP	WAT EROVER GEZEGD WORDT (REST VAN DE ZIN)

2

Het verloren schoentje is het debuut van Katharina Van Cauteren. Deze studente kunstwetenschappen deed met dit verhaal mee aan de Histoflash 50-verhalenwedstrijd. Zij veroverde een eervolle tweede plaats.

Wat is een debuut? Ken je 'verwante' woorden (zoals samenstellingen, afleidingen)?

Hoe kun je de betekenis van een woord te weten komen? Geef minstens 2 mogelijkheden.

Duid in elke zin het onderwerp aan met geel.

Onderstreep de woorden (werkwoord of werkwoorden) die zeggen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt.

3

Jo Briels is een geboren verteller. Hij kent Antwerpen als zijn broekzak. De rijke geschiedenis van 't Stad is zijn speeltuin. De moordende stoel is een verhaal voor boekensmullers! Spannende verhalen zijn Jo' s specialiteit.

Wat betekent: hij kent Antwerpen als zijn broekzak.

Wat is volgens jou 't Stad? Is dit correct taalgebruik?

Zeg anders: Jo' s specialiteit.

Welk zinsdeel (werkwoord + andere woorden) zegt wat of hoe het onderwerp is? Duid aan in het rood.

Sylvia Vanden Heede liet zich door Brugge culturele hoofdstad 2002 inspireren. Ze schreef een historisch verhaal. Dit verhaal vindt zijn oorsprong in Brugge en speelt zich af in het midden van de 11de eeuw.

Wat bedoelt men in deze zin met: zich laten inspireren?

De laatste zin is eerder lang. Maak er korte zinnen van. Schrijf ze hieronder.

Duid in jouw zinnen telkens het onderwerp aan. Gebruik daarvoor een gele markeerstift. Zoek dan de woorden (werkwoorden) die zeggen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt. Onderstreep ze.

A

Plots spleet de top van de berg met een oorverdovende knal open en er kwam een luid gerommel uit het binnenste van de aarde.

'Wat is...'

Flavio keek geschrokken om zich heen en probeerde overeind te blijven. Brokken heet vulkanisch gesteente en puinsteen werden als confetti over de stad uitgestrooid.

'We moeten dekking zoeken!' riep Flavio. 'Kom mee! Ik heb de sleutels van de kelder! Daar kunnen we wachten tot het afgelopen is!'

'Lieve hemel!' riep Ennis wanhopig terug. 'Dit is geen aardbeving, maar een vulkaanuitbarsting! Als we in de kelder gaan schuilen, zijn we verloren! We moeten naar de haven vluchten!'

B

Emma, koningin van Engeland, leert in Brugge Mathilde, dochter van de graaf van Vlaanderen, kennen. Emma vertelt haar herinneringen aan deze periode en aan Tilkin, zoals Mathilde ook nog genoemd wordt. Later zal Mathilde huwen met Willem de Veroveraar. Tilkin leert dat liefde niet onder één noemer te vangen is. Liefde of macht, wat is belangrijker voor Willem?

C

Men veroordeelde Simon Turchi en zijn knecht Julio voor de moord op Geronimo Deodati. Zij kregen beiden de doodstraf.

Tijdens de executie zit Turchi op de 'moordende' stoel waarmee hij Deodati gevangennam. Wat er na dit schouwspel van het stoffelijk overschot overbleef, werd aan een paal op het galgenveld tentoongesteld.

D

Een sierlijk sandaaltje valt op het hoofd van farao Mycerinus. Het meisje Rodophis is droevig omdat ze na het baden in de Nijl een van haar sandaaltjes kwijt is. Zal zij haar sandaaltje nog terugvinden?

Lesmodel taalbeschouwing – eerste graad

Op welke vragen bieden de onderstreepte zinsdelen een antwoord?

Schrijf die vragen hier.

A

B

C

D

OPLOSSINGEN

Opdracht 2

1	A	2	D	3	C	4	B
---	---	---	---	---	---	---	---

Feedback is welkom!

Contacteer riet.devos@vsko.be of peter.vandamme@vsko.be